

DIGITAL DANNEELSE TIL GYMNASIEELEVERNE

Søsætningen af en ny tænketank skal udstikke nye digitale retninger for gymnasieskolerne. Baggrunden er en erkendelse af, at it-infrastruktur og digital teknologi ikke gør det alene. Der skal digital dannelse til, hvis vi fremover skal være gode til innovativ håndtering af informationsmængderne

AF KNUD HOLCH ANDERSEN, KA@THISTED-GYMNASIUM.DK, PENSIONERET
OG THOMAS KAARSTED, THK@BIB.SDU.DK, SYDDANSK UNIVERSITETSBIBLIOTEK

Der var engang, hvor biblioteker var fyldt med bøger. Og der var engang, hvor lærebøger, tavle, kridt og lukkede klasseværelser var grundlaget for al undervisning. Sådan er det ikke mere. Digitaliseringen har skabt et historisk opbrud, der ikke sådan lader sig ignorere.

Umådelige mængder af information kan hentes på få øjeblikke. Klasseværelset står pivåbent ud mod verden, så snart den bærbare eller iPad'en er tændt. Lærebogens og lærerens traditionelle monopol på den korrekte viden er undergravet – og den gode, gamle mundtlighed eller skriftlighed er udbygget med en række nye medieformer.

I denne uoverskuelige forandringsproces, der har ramt gymnasieskolen så vel som uddannelsessektoren som helhed, træder *digital dannelse* frem som et uomgængeligt begreb. Det bliver nødvendigt at omstille undervisningen i danske skoler, så de børn og unge, der nu er på vej, bliver i stand til at benytte relevante digitale platforme og medier effektivt, kritisk, kreativt og innovativt (se faktaboks). Det er forudsætningen for, at de unge er klædt på til de udfordringer, der venter ikke alene under deres videregående uddannelse, men også i deres arbejdsliv og i deres deltagelse i et demokratisk samfundsliv.

I foråret 2011 indbød DEFF derfor til konference om 'digital dannelse og studieforbereelse'. Her lykkedes det at etablere en frugtbar dialog mellem forskere, undervisere og bibliotekarer. Det blev besluttet at videreføre denne dialog i *Tænketank for digital dannelse i gymnasieskolen*. Med denne tænketank er der for første gang skabt en bred platform, hvor alle væsentlige interessenter på området (se faktaboks) har været samlet i en fælles bestræbelse på at tænke sammenhængende og strategisk med afsæt i den digitale udfordring.

Mangel på bibliotekskompetencer

Danmark har en it-infrastruktur i verdensklasse. Men der samtidig et stykke vej til også at blive verdensmestre i kritisk og innovativ anvendelse af de enorme mængder information, der er til rådighed.

Digital dannelse ligger i forlængelse af den informationskompetence, som i løbet af de sidste 10-20 år er blevet forsøgt indarbejdet i mange læreprocesser. Kravet om digital dannelse rummer ikke et brud med de gymnasiale uddannelsers traditionelle almindelige og studieforbereende sigte. Men det peger på, at de nye digitale platforme og medier åbner for nogle helt nye

handlemuligheder, samtidig med at de forudsætter en skærpet evne til kritisk og selektiv analyse.

I modsætning til folkeskolen har de gymnasiale uddannelser ikke noget lovgrundlag, der sikrer biblioteksfunktioner på de enkelte skoler, og Ministeriet for Børn og Undervisning har kun i ringe grad beskæftiget sig med biblioteksproblemer i de gymnasiale uddannelser.

Derfor er der meget store kvalitetsforskelle mellem de enkelte skoler, når det kommer til biblioteksfunktioner. DEFF har som led i sin nyformulerede strategi set det som en central opgave at bidrage til udvikling og styrkelse af de gymnasiale uddannelsers adgang til viden og brug af informationskritiske kompetencer.

Digital teknologi alene rækker ikke

Tænketankens udarbejdede strategi bygger på bottom up-princippet. Det er de enkelte skoler – og gerne netværksdannelse mellem skolerne – der skal sætte udviklingsprocesserne i gang. Samtidig bør udviklingen være helhedsorienteret og dermed omfatte hele skolekulturen og derved inddrage såvel skoleledelse som lærere, bibliotekarer og elever i et aktivt samspil.

Den digitale teknologi, som skolerne i dag er ganske velforsynede med, forandrer i sig selv ingenting. Det er den målrettede kompetenceudvikling – både på lærer- og elevsiden – der rummer den afgørende udfordring. Udviklingen af de digitale kompetencer skal integreres i de faglige og mellemfaglige forløb. De skal fungere som praktiske redskaber i det daglige arbejde.

Forskellige undersøgelser peger på, at det er en stor misforståelse at tro, at de nuværende elever kan håndtere IT-medier og platforme, blot fordi de er 'digital natives'. De kritiske, kreative og selekterende kompetencer skal udvikles og trænes målrettet og i en progression gennem hele det gymnasiale forløb.

Derfor er der behov for en bred indsats af lærerefteruddannelse, og den må knyttes til det generelle fagdidaktiske udviklingsarbejde. Samarbejde i faggrupper og netværk mellem grupper af skoler vil bidrage væsentligt til at fremme processen. Det kræver prioriteringer og en ressourcefordeling, som de enkelte skoleledelser må tage ansvar for.

De traditionelle gymnasiebiblioteker og studiecentre må udvikles til skolernes digitale ressourcecentre, og de faguddannede bibliotekarer på skolerne bør

indgå som væsentlige medspillere i den digitale kompetenceudvikling. De kan yde en afgørende støtte til både lærere og elever i kraft af deres informationskompetente faglighed.

Fremtiden kræver kvalificerede vidensarbejdere

Det bliver et langt, sejt træk at omsætte strategiens ambitioner til klasserummets virkelighed. Men der er masser at hente. Der er formentlig en sammenhæng mellem evnen til at udvikle og udtrykke ideer og afkode information og så de resultater, de studerende opnår. Digitalt dannede studerende er desuden mindre tilbøjelige til at plagiere, de har en styrket kildekritisk tilgang, og de er bedre til at udnytte analyseværktøjer.

På den store bane fremhæver OECD og arbejdsmarkedsforskere håndtering af digitale værktøjer som en central kompetence, og kvalificerede vidensarbejdere bliver en mangelvare i fremtidens samfund.

Gymnasieskolen vil i de kommende år være præget af adskillige udviklingsinitiativer – herunder det ministerielle udviklingsprogram og det særlige initiativ, som GL og Gymnasieskolernes Rektorforening i fællesskab er i færd med at søsætte.

Strategien for digital dannelse vil blive understøttet af en række af disse forløb. Det er tænketankens ambition både at påvirke den uddannelsespolitiske debat og gå i dialog med de politiske beslutningstagere med henblik på at tydeliggøre den digitale dannelses nødvendighed. Samtidig har drøftelserne i tænketanken udmøntet sig i en række helt konkrete udviklingsforløb. I den sammenhæng er det afgørende, at de organisationer, der er repræsenteret i tænketanken, støtter aktivt op om det opfølgende arbejde. Det er dette organisatoriske bagland, der kan give tænketankens fortsatte virksomhed dynamik og fremdrift. ●

DIGITAL DANNEELSE skal ses i forlængelse af ”21st Century Skills”, som omfatter:

Ansigtløs kommunikation – at kunne ’fornemme’ forskellige fællesskabstyper, som man igennem den ansigtsløse kommunikation kan være/blive en del af, samt forskellige mulige deltagelsesformer

Informationssøgning – søgeord, vurdering af søgeresultatside, vurdering af fundne sider.

Læsning af multimodale tekster – læsning på skærm af ikoner, layout, design, hypertext osv.

Kommunikationskritisk kompetence – at kunne analysere indhold, udtryksmodalitet, platform og institution; at kunne analysere argumenter og undersøge modtagere, afsendere, objekter og modsætninger; at kunne sætte sig i den andens sted (empatisk kompetence); at kunne vurdere konsekvenserne af en kommunikationssituation (etisk kompetence).

Produktion af multimodale tekster – hjemmesider, pjecer, plakater osv.

Kilde: Frit efter Jeppe Bundsgaard, Aarhus Universitet/The Lime Guild A/S

Tænketank for Digital Dannelse i Gymnasieskolen blev nedsat i DEFF-regi i foråret 2012. Strategien er det første output fra tænketanken, der skal ses som forum for videndeling, idégenerering, projekter, ressourceallokering, evaluering og strategiopfølgning.

Medlemmerne kommer fra: BE, Danske Erhvervsskoler, DGS, Dansk IT, GL, Gymnasieskolernes Rektorforening, GAEB, IVA, Kulturstyrelsen, The LimeGuild, Syddansk Universitet, SDUB, Statsbiblioteket, Thisted Gymnasium, VIA University College, Aarhus Universitet og Aarhus University Library. Ministeriet for Børn og Undervisning deltog som observatør.